

barbro hindberg

KINDEREN OPVOEDEN MET GEZAG MAAR ZONDER 'HARDE HAND'

AN CANDAELE

WIE OIT DE BOEKEN OVER PIPPI LANGKOUS LAS, ZAL ER ONGETWIJFELD OOK WEL EENS VAN GEDROOMD HEBBEN ZO EIGENZINNIG, CREATIEF, STERK EN ONAFHANKELIJK TE ZIJN ALS DAT ROSHARIGE MEISJE. "DE ZWEEDSE SCHRIJFSTER EN MOEDER VAN PIPPI, ASTRID LINDGREN, ZETTE IN HAAR BOEKEN KINDEREN NEER ALS VOLWAARDIGE INDIVIDUEN, GEEN OBJECTEN WAAR VOLWASSENEN KUNNEN OF MOGEN MEE DOEN WAT ZE WILLEN. EN DAT BEELD BEÏNVLOEDDE ONGETWIJFELD DE ZWEEDSE OPINIE", ZEGT BARBRO HINDBERG DIE ONLANGS IN ONS LAND OP BEZOEK WAS NAAR AANLEIDING VAN DE VLAAMSE OPVOEDINGSWEEK. EEN EN AL OOR ALS HET OM HET WELZIJN VAN KINDEREN EN BRUIKBARE MIDDELEN VOOR GEWELDLOZE OPVOEDING GAAT, NODIGDE OOK DE GEZINSBOND HAAR OP DE KOFFIE UIT.

Barbro Hindberg: "In Zweden wordt elke vorm van geweld tegen kinderen veroordeeld door de wet én de publieke opinie." (foto Wim Kempnaers)

Barbro Hindberg werkte een tijdlang voor de Zweedse overheid en schrijft nu als freelancer vooral over kindermishandeling en -verwaarlozing. Zweden staat een heel stuk verder wat maatregelen betreft om geweld tegen kinderen te voorkomen. In 1979 al keurde het parlement er een wet goed die fysieke straffen en andere vernederende behandeling van kinderen verbiedt. Lange tijd waren ze het enige land met zo'n wettelijke

over en weer over het belang van gezag en het gevaar van een opvoeding waar te los wordt omgesprongen met regels, geboden en verboden. Terwijl tegenstanders van geweld in de opvoeding alleen maar pleiten voor andere wegen naar datzelfde doel: zorgen dat kinderen zich 'gedragen'.

"Toen we de wet goedkeurden, lachten andere landen ons uit", zegt Barbro

andere middelen. Het vertrekt van een andere manier van kijken naar kinderen. Het zijn individuen met eigen rechten, waar je mee communiceert, naar luistert en een relatie van wederzijds respect mee hebt. Er bestaan geen alleenzalmakende methoden waarmee je in een handomdraai het gewenste resultaat bereikt. Zo gaat opvoeden nu eenmaal niet. Het vergt veel geduld: praten, herhalen, belonen, kinderen telkens weer

voorwaarden aanwezig die een vruchtbare voedingsbodem zijn voor die visie en houding", zegt Barbro Hindberg. "Zo kent het land een hoge economische welvaart. Ouders die met moeite de eindjes aan elkaar kunnen knopen, hebben daardoor zoveel stress dat kinderen daar wel eens de dupe van worden. Wie een baby krijgt, mag anderhalf jaar thuisblijven voor de opvoeding ervan en krijgt daarvoor een vergoeding

regeling, intussen zijn tien - vooral Europese - landen gevolgd. Nederland en Frankrijk doen dat binnenkort.

ANDERE WEGEN

In 1978 werd in Zweden een vierjarig meisje door haar stiefvader doodgeslagen. De ontsteltenis over dat gruwelijke feit leidde tot de oprichting van een organisatie rond kinderrechten, die zowel campagne voerde om de publieke opinie te beïnvloeden als de overheid tot actie aanspoorde. Er werd een regeringscommissie opgericht - voorgezeten door een gerespecteerd rechter - die een wetsvoorstel uitdokterde om elke vorm van fysiek geweld of vernedering tegen kinderen een halt toe te roepen. De wet werd zonder veel discussie goedgekeurd en opgenomen in de 'Regeling Ouderlijk gezag'. Straf of vervolging is er niet voorzien bij 'overtreding'. De bedoeling van de wet is immers niet ouders te bestraffen, wel de opinie en houding te beïnvloeden. Tussen haakjes: ernstige vormen van geweld zijn uiteraard wel strafbaar, die vallen immers onder het strafrecht.

Zo'n wet is een sterk signaal vanuit de overheid dat geweld tegen kinderen niet kan, maar waar het in de grond om gaat, is hoe ouders over geweld in de opvoeding denken en wat hun houding daar tegenover is. Is het een noodzakelijk middel om kinderen grenzen te leren respecteren en op te voeden tot verantwoordelijke volwassenen of kan datzelfde doel ook op een andere en betere manier bereikt worden? Zo'n discussie ontspoot gemakkelijk in argumenten

Hindberg, "of ze vonden dat de overheid zich bemoeide met privé-zaken. Nu komen velen naar Zweden om te horen hoe we het aangepakt hebben. Want de wet blijkt geen dode letter te zijn, onderzoeken tonen aan dat de houding van opvoeders wel degelijk veranderd is. In een bevraging vijf jaar geleden gaf 86 procent van de 10-12-jarigen aan nooit fysiek gestraft te worden, 15 procent nu en dan, 3 procent zei dat dat vaak gebeurt.

De overgrote meerderheid van de kinderen in Zweden wordt dus nooit geslagen omdat mensen ervan overtuigd zijn dat je dat niet nodig hebt opdat je kind jou zou respecteren en zich zou gedragen."

PRATEN, BELONEN, LUISTEREN

"Echte kindermishandeling uitsluiten kan zo'n wet jammer genoeg niet. Ook in Zweden komt dat nog altijd voor en stijgen de cijfers zoals in andere landen. Bij die kindermishandeling gaat het om een ander probleem dat vaak te maken heeft met alcohol- of drugsmisbruik bij de ouders of psychische problemen", zegt Hindberg. "Een wet en opvoedingscursussen volstaan niet om dat soort problemen op te lossen. Maar voor doorsnee gezinnen heeft het wel een positief effect." "Een verbod moet totaal zijn", waarschuwt Hindberg ook nog. "Als je begint te discussiëren over welke tik op welk lichaamsdeel wel nog toelaatbaar is en eventueel tot welke leeftijd dan ben je verloren en komt er geen bruikbare wet."

De wet neemt opvoeders niet hun middelen uit handen, hij stuurt aan op

weghalen bij die stereo waar ze niet mogen aankomen, de aandacht afleiden, ze even afzonderen..."

Op termijn renderen geweldloze opvoedingsmethodes beter, zo ondervinden ook de ouders in het Centrum voor Integrale Gezinszorg 'De Stobbe' in Antwerpen. Ze ervoeren dat geweld gebruiken alleen maar meer agressie en onwil uitlokt bij de kinderen en ontdekten in De Stobbe dat ze met de vaardigheden van het zogenaamde positief ouderschap (zie ook pagina 10) wel het gewenste gedrag verkrijgen.

Ook wie ervan overtuigd is dat kinderen niet beter worden van een klap zo nu en dan, verliest wel eens zijn controle. Daarom ben je nog geen slechte ouder, maar hoe meer alternatieve vaardigheden je ter beschikking hebt, hoe groter de kans dat je geen geweld nodig hebt. In Zweden worden er ouderschapscursussen georganiseerd voor kersverse ouders. De cursus - die loopt gedurende het eerste levensjaar van het kind - is niet verplicht, maar negentig procent van de ouders neemt eraan deel. In Vlaanderen brengt ook de Gezinsbond ouders samen om hen tips mee te geven en met elkaar van gedachten te wisselen over opvoeding. Er zijn zogenaamde oefenscholen voor ouders van peuters en kleuters maar ook voor ouders van tieners.

STRESS WEGNEMEN

De wet gaf geweldloze opvoeding in Zweden een extra duwtje in de rug, maar anderzijds kwam die wetgeving er zo vlot omdat de publieke opinie er rijp voor was. "Er zijn in Zweden een aantal

die nagenoeg even hoog is als het loon. Ook als het kind ziek is, hebben ouders recht op betaald verlof indien nodig gedurende een lange periode. Ook dat neemt heel wat stress weg uit gezinnen. Zweden is ook een vredevol land dat de laatste tweehonderd jaar niet betrokken was in een oorlog. Een overheid geeft daarmee ook een boodschap mee over hoe je conflicten oplost. We hebben trouwens een traditie om meningsverschillen via discussie tussen de betrokkenen op te lossen, bijvoorbeeld ook op de werkvloer. Vakbonden staan in Zweden heel sterk.

Een ander punt is de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen waar Zweden relatief ver in staat. Doordat vrouwen een sterkere positie innemen, heeft hun manier van opvoeden ook mannen beïnvloed."

"Ook het feit dat in Zweden heel veel mensen beroepsmatig met kinderen werken, heeft de visie op kinderen en hoe je hen behandelt, positief beïnvloed", meent Barbro Hindberg. "Bijna alle kinderen gaan op anderhalf jaar naar de peuterschool, er is een goed uitgebouwde naschoolse opvang, er zijn gezondheidscentra gericht naar kinderen en noem maar op. Al die mensen geven mee een stem aan kinderen in het publieke forum."

lees verder op pag. 9

3

WIE STERK IS, MOET AARDIG ZIJN

Astrid Lindgren nam geen politieke standpunten in, maar door de verhalen die ze vertelde, was en blijft ze niettemin heel bepalend voor hoe naar kinderen gekeken wordt. Ze verwerkte ook boodschappen in haar boeken zoals "Wie sterk is, moet ook aardig zijn. En ouders zijn altijd de sterkste dus..." Toen Lindgren in 1978 de vredesprijs kreeg van boekverkopers in Duitsland vertelde ze - en onze huidige hoofdredacteur van De Bond Hilde Masui heeft het daar toen met eigen oren gehoord - over een moeder die haar zoon nog nooit had geslagen. Toen het kind op een kwade dag toch wel heel stout was geweest, spoorden mensen uit haar omgeving de moeder ertoe aan nu toch eindelijk eens hardhandig op te treden. De moeder bezweek onder die druk en de jongen werd weggestuurd om een stok te zoeken waarmee ze hem kon slaan. Het kind kwam na lange tijd huilend terug met een steen. "Ik kon geen stok vinden, maar je kan deze steen naar mij gooien." Dat opende de ogen van de moeder en de steen kreeg een cen-

trale plaats op de schouw in huis, waar hij dag na dag herinnerde aan het voornemen om geweldloos met elkaar om te gaan.

DE WET ZEGT

"Kinderen hebben recht op zorg, veiligheid en een goede opvoeding. Kinderen moeten behandeld worden met respect voor hun persoon en eigen karakter en mogen niet worden onderworpen aan lichamelijke straf of andere vernederende behandelingen." Zo luidt de tekst van de code die al sinds 1979 opgenomen is in de 'Regeling Ouderlijk gezag' in Zweden. Het gaat dus ruimer dan alleen maar lichamelijk geweld. Het is ook die formulering die de Gezinsbond hanteert als voorstel tot wet voor ons land.

BELGIË OP MATJE GEROEPEN

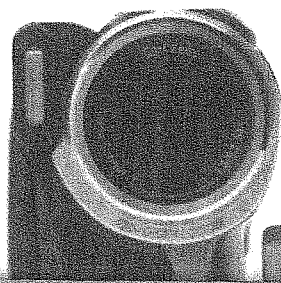
Net op de dag dat Barbro Hindberg op

bezoek was bij de Gezinsbond, verspreidde het Kinderrechtencommissariaat een persbericht met het nieuws dat België veroordeeld werd door de Raad van Europa omdat ons land lijfstraffen op minderjarigen nog altijd niet ondubbelzinnig verbiedt. De Raad stelt dat er nog altijd geen wetsbepalingen zijn die minderjarigen afdoende en effectieve rechtsbescherming bieden tegen alle vormen van geweld thuis, op school of in voorzieningen. De klacht tegen België - en andere landen - werd ingeleid door de Organisation Mondiale Contrôle de Torture. Onderzoek in opdracht van het OMCT maakte duidelijk dat meer dan de helft van de Belgen nog meent dat het wettelijk toegelaten is kinderen te slaan en dat de meesten

dat aanvaardbaar vinden. In de Senaat ligt een wetsvoorstel klaar dat het principe van een geweldloze opvoeding centraal stelt. De bedoeling van het voorstel is niet om ouders voor de rechtbank te dagen, maar wel om een gedragswijziging te stimuleren waarbij geweld op kinderen, hoe klein ook, niet langer getolereerd wordt. Het Kinderrechtencommissariaat - en de Gezinsbond - dringen erop aan dat het verbod op lijfstraffen tegenover minderjarigen in België snel wordt omgezet in sluitende regelgeving, zodat minderjarigen evengoed beschermd worden tegen alle vormen van fysiek geweld als volwassenen. Het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties maande ons land in 2002 al aan om werk te maken van een sluitende regelgeving. Maar tot nu toe is die er nog niet.

SONY

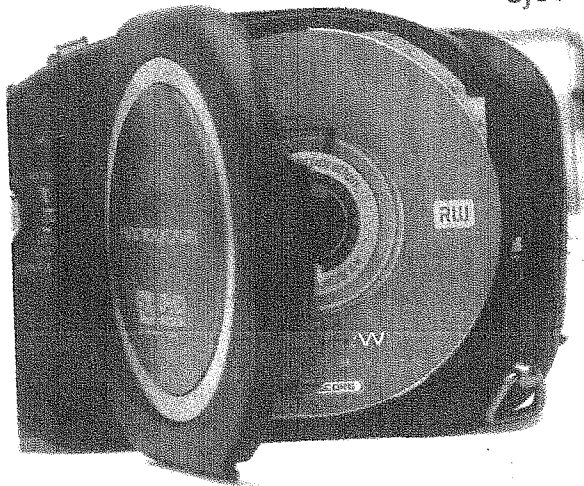

vervolg van pag. 8
Kinderen opvoeden...

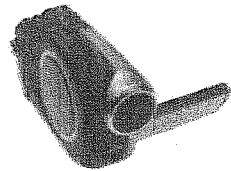
④
... trouwens merkwaardig dat in landen waar ouders het - terecht - niet nemen als professionele opvoeders - zoals leerkrachten - ook maar een vinger naar hun kind uitsteken, er wel weerstand is tegen een wet die het slaan van kinderen, ook in huiselijke kring, verbiedt. Ten slotte kwam de wet er in Zweden ook makkelijker omdat naast drukkingsgroepen, ook enkele mensen met aanzien in de samenleving mee hun stempel drukten op hoe er over kinderen en geweld tegen hen gedacht en gesproken werd."

WINST VOOR OUDERS EN KINDEREN

"Ouders willen hun kinderen geen schade berokkenen en geweld tegen kinderen, hoe miniem ook, berokkent schade", aldus Hindberg. "Vaak werden ouders die hun kinderen slaan, in hun jeugd ook geslagen. Maar die vicieuze cirkel kan je wel degelijk doorbreken, dat werd onder meer in Zweden bewezen. Het begint met de overtuiging dat slaan en andere vernederingen niet aanvaardbaar zijn. Onderzoeken tonen aan dat kinderen die met geweld werden aangepakt, later vaker depressief zijn en meer psychische moeilijkheden hebben. Bovendien heeft de samenleving nu vooral nood aan mensen die zelfstandig kunnen denken en niet alleen maar gehoorzamen of uitvoeren wat anderen voor hen denken. Sterke individuen krijg je niet door hen te vernederen en te slaan. Als mensen die opvoedingsmethodes die ze gewoon zijn uit handen genomen worden, raken ze in paniek - we krijgen alleen nog verwende, misdadige kinderen - en gaan ze daar tegen protesteren. Maar wie andere methodes aangereikt krijgt, is daar meestal heel gelukkig mee. Want slaan voelt niet alleen negatief aan voor de kinderen, ook ouders voelen zich er niet goed bij."

eject

simple

like no other™

shoot

play

HANDYCAM

'Sony', 'Handycam' en 'like no other' zijn geregistreerde handelsmerken van de Sony corporation, Japan.

www.sony.be